

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Μία απροσδόκητη συνάντηση: Καβάφης-Ευριπίδης»

Συγγραφή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΔΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Εφαρμογή: ΣΤΕΛΛΑ ΝΑΚΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μία απροσδόκητη συνάντηση: Καβάφης-Ευριπίδης

Εφαρμογή σεναρίου

Στέλλα Νάκη

Δημιουργία σεναρίου

Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

Α΄ Αρσάκειο Γυμνάσιο Ψυχικού

Χρονολογία

Από 04-03-2015 έως 26-03-2015.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Χρονική διάρκεια

7 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τους μαθητές: έπρεπε να έχουν ολοκληρώσει τη μελέτη της *Ελένης* του Ευριπίδη (ή έστω του μεγαλύτερου τμήματός της) πριν από την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου. Απαραίτητο ήταν επίσης να είναι εξοικειωμένοι με τη συνεργασία μέσω ενός Wiki και επιθυμητό με ένα πρόγραμμα δημιουργίας κόμικ.

Για τον εκπαιδευτικό: απαραίτητο ήταν, επίσης, να μπορεί να διαχειριστεί ο εκπαιδευτικός ένα Wiki.

Για τη σχολική μονάδα: η χρήση των διαδραστικών συστημάτων διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ήταν επιβεβλημένη. Ήταν επίσης καλό να υπάρχει στη σχολική μονάδα διαθέσιμο εργαστήριο πληροφορικής για κάποιες διδακτικές ώρες.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ιωάννης Κονδυλόπουλος, Μια απροσδόκητη συνάντηση: Καβάφης-Ευριπίδης, Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ΄ Γυμνασίου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο εκκινεί από τον περίφημο «αγώνα λόγων» Αισχύλου-Ευριπίδη και καταλήγει σε έναν νέο «αγώνα λόγων» Καβάφη-Ευριπίδη. Στόχος είναι να προσεγγίσουν οι μαθητές εκ νέου θέματα με τα οποία ασχολήθηκαν κατά τη μελέτη της *Ελένης* του Ευριπίδη, αυτή τη φορά όμως μέσω της ποίησης του Καβάφη.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η συνεξέταση στοιχείων από το έργο δύο ποιητών που δέχθηκαν έντονη κριτική από τους συγχρόνους τους, οι οποίοι δεν μπορούσαν να αντιληφθούν το καινούργιο που εκόμιζε ο καθένας από αυτούς με την τέχνη του, παρουσιάζει, κατά τη γνώμη μου, εξαιρετικό ενδιαφέρον. Άλλωστε οι αναλογίες που υπάρχουν στο έργο του Ευριπίδη και του Καβάφη μπορούν να ανιχνευτούν κατά τη διδασκαλία τους μέσω διαθεματικών αναφορών της διδάσκουσας. Οι μαθητές σε συνεργασία με την εκπαιδευτικό και με την αξιοποίηση του Web 2.0 επικοινωνούν και συν-δημιουργούν κείμενα και κόμικς αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα των δύο ποιητών.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώχθηκε οι μαθητές/μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν ότι το νέο, το καινοφανές, το πρωτοποριακό (στις ιδέες, τις στάσεις ζωής ή στον τομέα της δημιουργίας) προκαλεί συχνά την αρνητική κριτική των περισσότερων.
- να ανιχνεύσουν στα έργα των εξεταζόμενων ποιητών στοιχεία που εξακολουθούν να καθορίζουν τη σύγχρονη πραγματικότητα (π.χ. «είναι και φαίνεσθαι»).

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο αυτό επιδιώχθηκε οι μαθητές/μαθήτριες:

- να ανακαλέσουν και να συμπληρώσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τον τρόπο που προσέλαβαν οι σύγχρονοί τους το έργο του Ευριπίδη (Αρχαία Ελληνικά).
- να εμβαθύνουν σε θέματα με τα οποία ήρθαν σε επαφή και κατά τη μελέτη της *Ελένης* του Ευριπίδη (π.χ. «είναι και φαίνεσθαι», θεατρική διάσταση, ειρωνεία), με οδηγό αυτήν τη φορά την ποίηση του Αλεξανδρινού.

- να γνωρίσουν πτυχές της προσωπικότητας και του έργου του Καβάφη και να πληροφορηθούν την υποδοχή που επιφύλαξε η κριτική σε αυτό.
- να θυμηθούν ότι το λογοτεχνικό έργο είναι μια κατασκευή, που συνομιλεί μάλιστα συχνά με προγενέστερα έργα (διακειμενικότητα).

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώχθηκε οι μαθητές/μαθήτριες να μπορούν:

- να εντοπίζουν παραλληλίες (θεματικές, μορφικές κλπ.) ανάμεσα σε λογοτεχνικά έργα.
- να συνδημιουργούν υλικό μέσω ενός Wiki.
- να συνθέτουν εργασίες από ικανό αριθμό αξιόπιστων ιστοσελίδων χρησιμοποιώντας τους κατάλληλους όρους και αποφεύγοντας τη συνήθη πρακτική της προσφυγής μόνο στα πρώτα αποτελέσματα των μηχανών αναζήτησης.
- να κατανοούν και να ακολουθούν τις οδηγίες που παρέχονται από αντίστοιχα κείμενα.
- να εντοπίζουν υλικό σε δοσμένο κείμενο ή ιστοσελίδα και να το μετασχηματίζουν κατάλληλα (π.χ. υφολογικά) ανάλογα με τις απαιτήσεις του κειμενικού είδους που τους ζητείται.
- να αξιολογούν τις λειτουργίες των τίτλων των *κειμένων* που μελετούν και να επινοούν δικούς τους, δραστικούς και λειτουργικούς.

Διδακτικές πρακτικές

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου αξιοποιήθηκε η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας, καθώς ενδεικνυόταν για την προσέγγιση των υπό εξέταση παραλληλιών, αλλά και για τη συνεργατική συγγραφή των διαλόγων των κόμικς. Τέλος, μια ομάδα των φύλλων εργασίας που αξιοποιήθηκαν κατά τη διδακτική πορεία στόχευσε στον αναστοχασμό αναφορικά με τη διδακτική πρακτική που επιλέχθηκε.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το [Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών](#) παρείχε στην εκπαιδευτικό τη δυνατότητα για μια πιο «ανοικτή» διδασκαλία, ενθαρρύνοντάς την να επιλέγει μόνη της τα κείμενα που θα μελετηθούν και θέτοντας η ίδια τους στόχους για τις γνώσεις και δεξιότητες που προσδοκά να αποκομίσουν από το σενάριο της –φυσικά εντός του πλαισίου του δεδομένου Αναλυτικού Προγράμματος– αξιοποιώντας παράλληλα δημιουργικά τις Τ.Π.Ε. Στο πλαίσιο αυτό ενδείκνυται και η ευρεία αξιοποίηση παράλληλων κειμένων για συνεξέταση, για έκφραση νέων αναγνωστικών προσεγγίσεων, καθώς και για «συν-ανάγνωση». Από την άλλη στο σχολικό εγχειρίδιο της *Ελένης* του Ευριπίδη δε δίνεται κάποιο κείμενο του Καβάφη ως παράλληλο, παρά τις αναλογίες που υπάρχουν μεταξύ των δύο ποιητών (Δάλλας 1984: 88). Προτείνεται έτσι εδώ μια εκ νέου ανάγνωση της *Ελένης* από τους μαθητές της Γ΄ τάξης, που έχουν ολοκληρώσει τη μελέτη της τραγωδίας αυτής στο πλαίσιο του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, αυτήν τη φορά μέσω κάποιων ποιημάτων του Αλεξανδρινού.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών Κειμένων από Μετάφραση, οι μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου προτείνεται εναλλακτικά η διδασκαλία της *Ελένης* του Ευριπίδη ή των *Ορνίθων* του Αριστοφάνη, τουλάχιστον έως το τέλος του δεύτερου τριμήνου. Για την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου κρίνεται ως προαπαιτούμενη η διδασκαλία της συγκεκριμένης τραγωδίας.

Επίσης, η ποίηση του Κ.Π. Καβάφη είναι παρούσα στα σχολικά ανθολόγια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με αρκετά αντιπροσωπευτικά δείγματα, ενώ είναι σχεδόν στο σύνολό της αναρτημένη και σε αξιόπιστους διαδικτυακούς τόπους (διαδικτυακός τόπος του [Αρχείου Καβάφη](#) και [Ανεμόσκαλα](#) του ΚΕΓ).

Τέλος, η μελέτη και συνεξέταση παράλληλων χωρίων αποτελεί, ειδικά για την Γ΄ τάξη του Γυμνασίου, κομμάτι της διδασκαλίας τόσο στο μάθημα των Αρχαίων

Ελληνικών από Μετάφραση όσο και στο μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, αλλά και της τελικής αξιολόγησης για το πρώτο από τα δύο διδακτικά αντικείμενα.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο σενάριο αξιοποιήθηκε το Web 2.0 ως μέσο ασύγχρονης επικοινωνίας των μαθητών με τη χρήση ενός περιβάλλοντος Wiki, αλλά και ως μέσο πρόσβασης σε ψηφιοποιημένο υλικό (εν προκειμένω στα αρχείο Καβάφη και ιδίως στα ποιήματά του): επίσης αξιοποιήθηκε το πρόγραμμα δημιουργίας κόμικ ([Toondoo](#)) με στόχο την κινητοποίηση του ενδιαφέροντος και τον τελικό αναστοχασμό της ολομέλειας για τις δυνατότητες ή τους περιορισμούς του μέσου (Πασχαλίδης 2004 [2000]: 169-174).

Επικουρικά χρησιμοποιήθηκαν εφαρμογές γραφείου (επεξεργαστής κειμένου), με τις οποίες άλλωστε είναι εξοικειωμένοι οι μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα εντός σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α΄ Γυμνασίου:

Κ. Π. Καβάφης, «[Δέησης](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 191. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

ΚΝΑ Β΄ Γυμνασίου:

Κ. Π. Καβάφης, «[Στην Εκκλησία](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 50. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Θερμοπόλεις](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 195. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

ΚΝΑ Γ΄ Γυμνασίου:

Κ. Π. Καβάφης, «[Στα 200 π.Χ.](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 177. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

ΚΝΛ Α' Λυκείου:

Κ. Π. Καβάφης, «[Αλεξανδρινοί βασιλείς](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 39. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ.Π. Καβάφης, «[Ιθάκη](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 27. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Ηγεμών εκ δυτικής Λιβύης](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 158. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ.Π. Καβάφης, «[Η σατραπεία](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 20. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ.Π. Καβάφης, «[Νέοι της Σιδώνας \(400 μ.Χ.\)](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 106. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Περιμένοντας τους βαρβάρους](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 199. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Αριστοφάνους, *Βάτραχοι*. Μτφρ. Θ.Γ. Μαυρόπουλος. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, 2008.

Κ. Π. Καβάφης, «[Αιμιλιανός Μονάη, Αλεξανδρεύς, 628-655 μ.Χ.](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 82. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Άννα Κομνηνή](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 110. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Απιστία](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 201. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Από την σχολήν του περιωνύμου φιλοσόφου](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 118. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Άς φρόντιζαν](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 175. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Κ. Π. Καβάφης, «[Είγε ετελεύτα](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 104. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

- Κ.Π. Καβάφης, «[Εις τα περίχωρα της Αντιοχείας](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 183. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Εν δήμω της Μικράς Ασίας](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 140. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ.Π. Καβάφης, «[Εν μεγάλη ελληνική αποικία, 200 π.Χ.](#)» Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 156. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Η αρρώστια του Κλείτου](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 139. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Η Δυσαρέσκεια του Σελευκίδου](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 35. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Μεγάλη συνοδεία εξ ιερέων και λαϊκών](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 143. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Ο Δαρείος](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 108. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ.Π. Καβάφης, «[Ο Βασιλεύς Δημήτριος](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 31. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Ο Ιουλιανός εν Νικομηδεία](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 128. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ.Π. Καβάφης, «[Τα Άλογα του Αχιλλέως](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 203. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Το 31 π.Χ. στην Αλεξάνδρεια](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 131. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας πολεμήσαντες](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 121. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.
- Κ. Π. Καβάφης, «[Φιλέλλην](#)». Στο *Ποιήματα*, επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, 41. Αθήνα: Ίκαρος, 1989.

Υποστηρικτικό υλικό

Ιστοσελίδες

Ανεμόσκαλα ([Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων](#) Κ.Π. Καβάφη, [χρονολόγιο](#) και [εργοβιογραφικό σημείωμα](#) (το τελευταίο από τη Μ. Ακριτίδου) [2-7-2014]

Ιστοσελίδα ΑΠΘ (τμήμα Φιλολογίας): Ξενόπουλος, Γρ. «[Ένας ποιητής](#)». (Πρωτοδημοσιεύτηκε στο περ. *Παναθήναια*, 30-11-1908).

Κ.Π. Καβάφης: [Ο επίσημος διαδικτυακός τόπος του Αρχείου Καβάφη](#). [2-7-2014]

Περσέας: [Αριστοφάνους, Βάτραχοι](#) (το κείμενο στο πρωτότυπο και σε [αγγλική μετάφραση](#)) [2-7-2014]

Ψηφιακό σχολείο: Δραματική ποίηση. Ευριπίδη, [Ελένη](#).

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η ώρα

Επειδή την 1^η ώρα της εφαρμογής του σεναρίου η αίθουσα υπολογιστών δεν ήταν διαθέσιμη, δουλέψαμε στην αίθουσα διδασκαλίας. Η καθηγήτρια, προκειμένου να διαμορφώσει θετικό κλίμα και να ελκύσει το ενδιαφέρον των μαθητών, τούς ενημέρωσε ότι για τα επόμενα μαθήματα θα ασχολούνταν με μια απροσδόκητη συνάντηση δύο ποιητών. Στη συνέχεια, τους είπε ότι για την εφαρμογή του σεναρίου θα χρησιμοποιούσαν το Wiki που είχε δημιουργηθεί για τον σκοπό αυτό ως χώρο ασύγχρονης επικοινωνίας (οι μαθητές ήταν ήδη εξοικειωμένοι με αυτό). Επειδή το σενάριο εφαρμόστηκε σε τμήμα στο οποίο η διδάσκουσα δίδασκε μόνο Νέα Ελληνικά, διεξήγαγε στην τάξη συζήτηση σχετικά με τον Ευριπίδη και την *Ελένη* του. Οι μαθητές δεν είχαν ολοκληρώσει την τραγωδία, το μεγαλύτερο μέρος της όμως το είχαν ήδη επεξεργαστεί, έτσι συμμετείχαν στον διάλογο που έγινε για τη ζωή του ποιητή, το θέμα της *Ελένης*, τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει ο Ευριπίδης τους ήρωές του, τον χαρακτηρισμό του ως «από σκηνης φιλοσόφου» και τις επιδράσεις που δέχτηκε από τους σοφιστές, όπως επίσης έγινε μια σύντομη αποτίμηση του έργου του από τους ίδιους. Στο τέλος της ώρας η καθηγήτρια έδωσε στους μαθητές

φωτοτυπημένο το Φύλλο εργασίας α' και τους ζήτησε να εργαστούν σε αυτό κατ' οίκον ώστε να είναι έτοιμοι να το παρουσιάσουν στην τάξη την επόμενη φορά.

2^η και 3^η ώρα (συνεχόμενο δίωρο)

Το δίωρο διεξήχθη στο εργαστήριο πληροφορικής. Οι μαθητές ολοκλήρωσαν το πρώτο φύλλο εργασίας, το ανέβασαν στο Wiki και το παρουσίασαν στην ολομέλεια.

Παραθέτουμε σχετικά:

Ευριπίδης : Βιογραφικό σημείωμα

Ο Ευριπίδης επιδόθηκε στον αθλητισμό και ασχολήθηκε με την ζωγραφική και την φιλοσοφία. Έζησε στην εποχή του πελοποννησιακού πολέμου και επηρεάστηκε από το έργο των σοφιστών, διατήρησε ωστόσο την ανεξαρτησία του πνεύματος του. Είχε έντονη λογοτεχνική σταδιοδρομία. Η τέχνη του προκάλεσε μεγάλο θόρυβο και δεν έτυχε της επιδοκμασίας του κοινού. Συμμετείχε σε δραματικούς αγώνες και νίκησε αρκετές φορές.

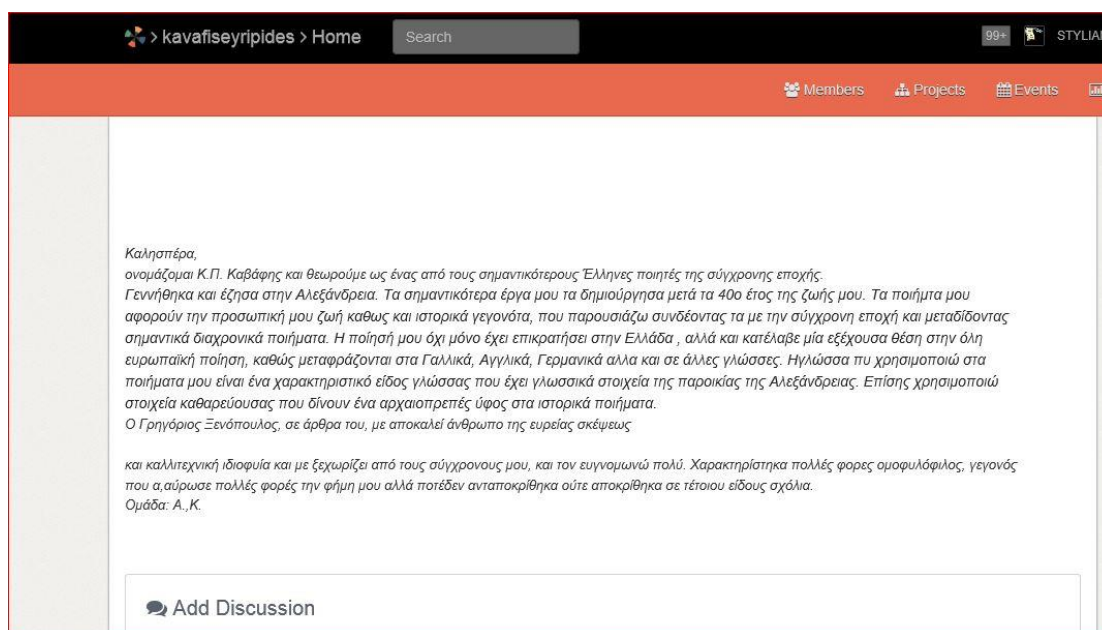
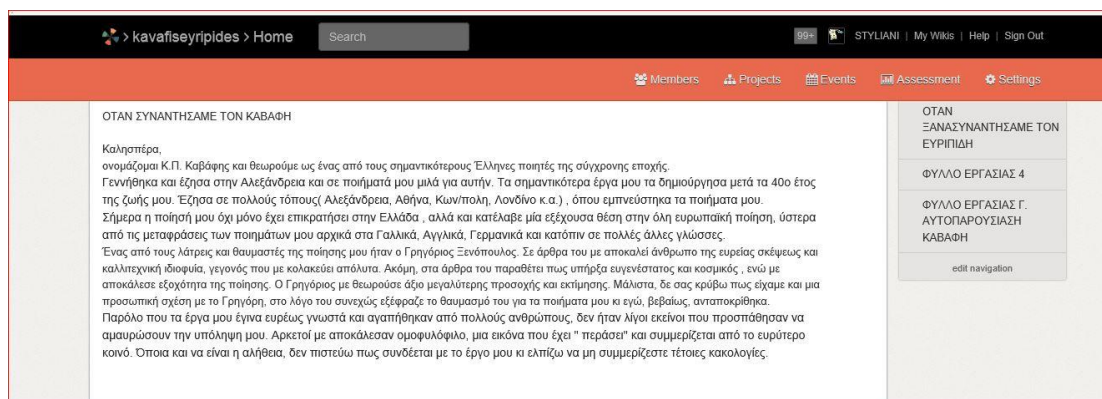
Για ποιους λόγους ο Ευριπίδης έγινε αντικείμενο σάτιρας ή κριτικής

Απάντηση: ο Ευριπίδης έγινε αντικείμενο σάτιρας ή κριτικής λόγω του ανεξάρτητου πνεύματός του λόγω του οποίου διατύπωνε συχνά επικρίσεις, καθώς ο Ευριπίδης έκανε πολλές καινοτομίες οι οποίες δεν έγιναν αγαπητές από το κοινό. Η νέα τέχνη του προκάλεσε μεγάλο θόρυβο και δεν έτυχε της επιδοκμασίας του κοινού. Ήταν τύπος αντικοινωνικός, είχε λίγους φίλους, εσωστρεφής, μελαγχολικός και δύστροπος. Απέιχε από τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα της εποχής του και συμμετείχε μόνο στην πνευματική κίνηση του διαφωτισμού. Διαμόρφωνε έντονες σχέσεις με σοφιστές.

Η καθηγήτρια επέλεξε να μη δώσει στους μαθητές το Φύλλο εργασίας β' που αφορούσε στον Αριστοφάνη, γιατί έκρινε ότι θα απαιτούσε περισσότερο χρόνο από τον αρχικά υπολογισμένο και θα τους κούραζε, καθώς ο αριθμός των προς επεξεργασία κειμένων του σεναρίου ήταν ήδη μεγάλος. Έτσι κατά την 3η διδακτική ώρα οι μαθητές ασχολήθηκαν με το Φύλλο εργασίας γ'. Η καθηγήτρια ενημέρωσε τους μαθητές ότι η απροσδόκητη συνάντηση δύο ποιητών στην οποία αναφέρθηκαν στην αρχή της δραστηριότητας αφορούσε στον Ευριπίδη και τον Καβάφη. Ρώτησε τους μαθητές πώς κρίνουν την παράλληλη εξέταση των δύο ποιητών και έλαβε από τη μεγάλη πλειοψηφία τους την απάντηση ότι δεν τους εκπλήσσει, διότι και ο

Καβάφης έχει στοχαστικό ύφος στα ποιήματά του και μάλιστα πολλά από αυτά χαρακτηρίζονται ως «φιλοσοφικά». Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι είχαν ήδη διδαχθεί ποιήματα του Καβάφη κατά το α' τρίμηνο, ενώ πολλοί από αυτούς είχαν συμμετάσχει με εργασίες στο παναρσακειακό συνέδριο που διεξήγαγε το σχολείο τους κατά το σχολικό έτος 2013-14 με θέμα «Καβάφης: Ο Έλληνας οικουμενικός ποιητής», οπότε ήταν πολύ εξοικειωμένα με την ποιητική του γραφή. Η καθηγήτρια ζήτησε από τους μαθητές να συμπληρώσουν το Φύλλο εργασίας γ' και να το αναρτήσουν στο Wiki. Παραθέτουμε ενδεικτικά από τις εργασίες τους:

Ως εργασία για το σπίτι δόθηκε η συμπλήρωση του Φύλλου εργασίας @1 και η ανάρτησή του στο Wiki ώστε την επόμενη φορά να συζητήσουμε στην ολομέλεια πώς αξιοποιήθηκαν και συνέβαλαν μέχρι εκείνη τη στιγμή οι Τ.Π.Ε. στην εφαρμογή του σεναρίου.

4^η ώρα

Η ώρα αυτή διεξήχθη στο εργαστήριο υπολογιστών και οι μαθητές παρουσίασαν το Φύλλο εργασίας γ' στην ολομέλεια. Ακολούθησε σύντομη συζήτηση για την αυτοπαρουσίαση του Καβάφη, όπως την έγραψαν οι ίδιοι και στη συνέχεια η καθηγήτρια τους ζήτησε από να εκθέσουν τις απόψεις τους για τη συμβολή των Τ.Π.Ε. στη μέχρι τότε εφαρμογή του σεναρίου. Οι μαθητές διάβασαν το συμπληρωμένο σχετικό Φύλλο εργασίας @1 (παραθέτουμε ενδεικτικά αμέσως παρακάτω) και έδωσαν έμφαση στην ευκαιρία που παρέχει ο Η.Υ. στην αναζήτηση υλικού ώστε να συμπληρώσουν τα φύλλα εργασίας.

The screenshot shows a Wiki page with a comment section and a sidebar. The comment section contains two entries:

- 1. Χρησιμοποιήσαμε τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές ωφέλιμα, αξιοποιώντας τις κατάλληλες ηλεκτρονικές διευθύνσεις για την άντληση των απαραίτητων πληροφοριών, προκειμένου να απαντήσουμε και στα δύο φύλλα εργασίας.
- 2. Αξιοποιήσαμε αφαιρετικά και συνθετικά το πλούσιο και χρήσιμο υλικό των κειμένων και των εικόνων από τα τεχνολογικά μέσα. Επιπλέον, χρησιμοποιήσαμε και βιβλία για την εύρεση αναγκαίων επιπρόσθετων κειμένων, σχετικών τόσο με τη ζωή του Ευριπίδη όσο και με την κριτική του έργου του Καβάφη.

The sidebar on the right contains the following text:

- ΞΑΝΘΑΣΥΝΑΝΤΗΣΑΜΕ ΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ
- ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4
- ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Γ. ΑΥΤΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΒΑΦΗ
- edit navigation

kavafiseyripides Search STYLIANI My Wikis Help Sign Out

Members Projects Events Assessment Settings

1) Πόσο δημιουργικά αξιοποιήσαμε τους υπολογιστές;
Αξιοποιήσαμε τους υπολογιστές με πολύ δημιουργικό τρόπο.
2) Σε ποια σημεία προσέφεραν οι ΤΠΕ κάτι ουσιαστικό στην εργασία μας;
Η συμβολή των υπολογιστών ήταν πολύ σημαντική στην ανεύρεση πληροφοριών τόσο για τις κριτικές που δέχθηκε ο Καβάφης, όσο και για τον ίδιο.

Comment

Πόσο δημιουργικά αξιοποιήσαμε τους υπολογιστές;
kostasvorvis Mar 16, 2015

Κατά τη διάρκεια δημιουργίας της ομαδικής μας εργασίας, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές αποδείχθηκαν εξαιρετικά εύχρηστοι. Αυτό συμβαίνει καθώς ο υπολογιστής μάς παρέχει τη μοναδική ευκαιρία να αναζητήσουμε μία πληθώρα πληροφοριών στον παγκόσμιο διαδικτυακό ιστό. Έτσι, η εργασία μας εμπλουτίστηκε σε μεγάλο βαθμό ως προς το περιεχόμενο. Επιπρόσθετα, μέσω του υπολογιστή είχαμε τη δυνατότητα να μορφοποιήσουμε την εργασία μας με ευκολία, βελτιώνοντάς την και ανεβάζοντάς την σε ένα επόμενο επίπεδο αισθητικής. Τέλος, χάρη στον υπολογιστή ολοκληρώσαμε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα την εργασία μας.

5^η και 6^η ώρα (συνεχόμενο δίωρο)

Το συγκεκριμένο δίωρο οι μαθητές συμπλήρωσαν το Φύλλο εργασίας δ'. Αυτό που πρέπει να τονιστεί εδώ είναι ότι δε δυσκολεύτηκαν καθόλου στη συμπλήρωση του απαιτητικού, κατά τη γνώμη μου, φύλλου εργασίας, διότι είχαν ήδη μελετήσει κάποια από τα ποιήματα του Καβάφη που προτεινόταν στο πλαίσιο άλλων σχολικών δραστηριοτήτων, όπως προανέφερα. Μάλιστα το γεγονός ότι αναγνώριζαν τους τίτλους των προτεινόμενων ποιημάτων αποτέλεσε κίνητρο για αυτούς και λειτούργησε ενθαρρυντικά για την όλη διαδικασία. Παραθέτουμε ενδεικτικά:

kavafiseyripides > Home Search 99% STYLIANI My Wikis | H

Members Projects Events Assessment

Φύλλο εργασίας 4.

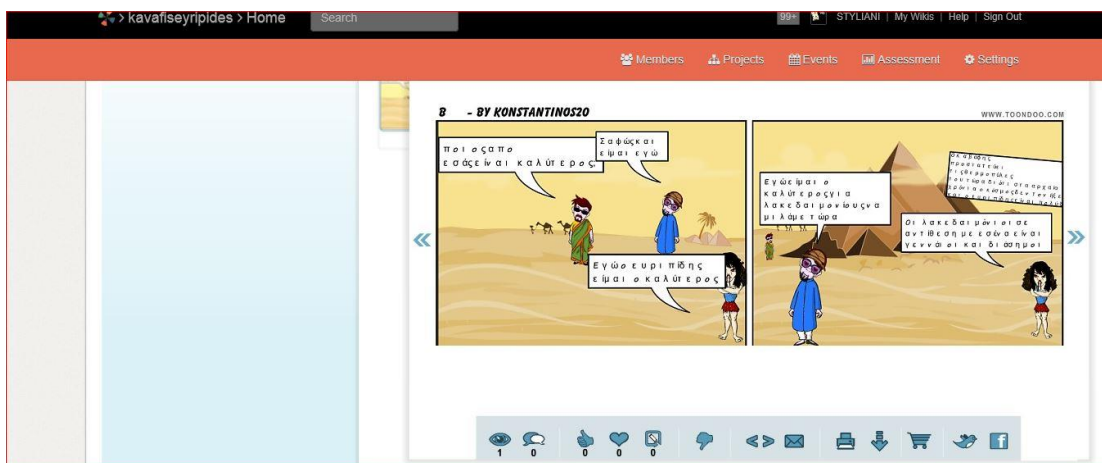
Θέμα: Η ειρωνεία και η ειρωνική μέθοδος.

Ο Κ.Π. Καβάφης επισκέπτεται με μια μηχανή του χρόνου τον Ευριπίδη. Με τη συνάντησή τους ξεκινά ένας πολύ ενδιαφέρον διάλογος με κύριο στοιχείο την ειρωνεία:

Ευριπίδης : Ποιος είναι και όζω; Φύγε, γιατί στέκεσαι στη θύρα;
Καβάφης : Γιατί οι θάρσαροι θα φθάσουν σήμερα.
Ε: Κάποιο άλλο σπίτι τότες άντε να 'βρεις.
Κ: Όχι για εσένα ήρθα.
Ε: Ενόληρη έξεις γίνει!
Κ: Θα μπω μέσα, να μ' αφήσεις!
Ε: Μα γιατί δακρύζεις; Τι σου φέρνει τόση λύπη;
Κ: Στενάζω για τις συμφορές μου.
Ε: Καινούριες, πιο μεγάλες κι από τις πρώτες συμφορές ακούω τώρα μέσα εδώ στο σπίτι ετούτο.
Κ: Και κάθονται και απελπίζονται τώρα εδώ.
Ε: Δεν πας λοιπόν στους φίλους σου να κλάψεις;
Κ: Τους ποιητές κανείς δεν τους πειράζει. Γιατί κ' οι άξιοι ρήτορες δεν έρχονται σαν πάντα να βγάλουνε τους λόγους τους, να πούνε τα δικά τους;
Ε: Κακό για σένα, αν μάθουνε πως ήρθες.
Κ: Γιατί ν' αρχίσει μονομάς αυτή η ανησυχία κ' η σύγκυσις;
Ε: Γιατί θα ενκολήσεις τους αφέντες.
Κ: Τι αναβολή, τι αναβολή στα σχέδιά μου.
Ε: Τόσος μόχθος κι αγώνιας για έναν ίσκιω;
Κ: Και νάταν μόνο αναβολή, πάλι καλά. Αλλά να δούμε αν έχουμε κι ασφάλεια.
Ε: Δεν έχει πάντα η τύχη σιγουριά.
Κ: Μάλλον σαν κατανόηση της ματαιότητας των μεγαλείων.
Ε: Μόχθους πολλούς μαζί μου πολεμώντας πέρασες, γέρο- τώρα, έλα, μοιράσου την ευτυχία μου.
Κ: Τα φάρμακά σου φέρε Τέκη της Ποίσεως, που κάμνουνε –για λίγο– να μη νοιώθεται η πληγή.

Πηγές: Ευριπίδης: Ελένη.
Κ.Π.Καβάφης: Στα 200π.Χ.
Ο Δαρείος,
Μελαγχολία του Ιάσονος Κλεάνδρου· ποιητού εν Κομμαγηνή·595 μ.Χ.
Αλεξανδρινοί Βασιλείς,
Περιμένοντας τους Βαρβάρους.

Την επόμενη διδακτική ώρα (6^η) οι μαθητές ασχολήθηκαν με τη δημιουργία κόμικ. Τονίστηκε ότι το κόμικ πρέπει να έχει χαρακτήρα συνάντησης ή αντιπαράθεσης απόψεων των δύο ποιητών και ότι για να το πετύχουν αυτό θα έπρεπε να αξιοποιήσουν υλικό από τα ποιήματα του Καβάφη που μελέτησαν και από την *Ελένη* του Ευριπίδη. Οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με τη δημιουργία κόμικ και έτσι ολοκλήρωσαν την εργασία τους μέσα στην ώρα αυτή. Παραθέτουμε ενδεικτικά:

7^η ώρα

Οι μαθητές παρουσίασαν στην ολομέλεια το Φύλλο εργασίας δ' και το κόμικ. Η καθηγήτρια διεξήγαγε στη συνέχεια συζήτηση στην τάξη για την όλη δραστηριότητα και ζήτησε από τους μαθητές να πουν πώς τους φάνηκε η συνεξέταση/συνάντηση Καβάφη και Ευριπίδη και κυρίως αν αυτή θα μπορούσε να επιτευχθεί το ίδιο καλά, καλύτερα ή όχι χωρίς την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. Οι μαθητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι υπολογιστές αποτέλεσαν λειτουργικό εργαλείο για την όλη

δραστηριότητα, καθώς έδωσαν δυνατότητες άντλησης ποικίλου υλικού σε σύντομο χρονικό διάστημα, ενώ τόνισαν και τον παιγνιώδη χαρακτήρα της όλης διαδικασίας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο εφαρμόστηκε με επιτυχία. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό και ενδιαφέρον στις επιμέρους δραστηριότητες, συνεργάστηκαν αρμονικά και αξιοποίησαν το μεγαλύτερο μέρος του υλικού που απαιτείτο. Αυτό που οφείλω να πω εδώ είναι οι ιδιαίτερες συνθήκες του τμήματος στο οποίο εφαρμόστηκε το σενάριο. Πρόκειται για ένα τμήμα στο οποίο δίδαξα δύο συνεχόμενα σχολικά έτη, ομοιογενές γνωστικά, με μαθητές που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και γνώσεις για τις Τ.Π.Ε., που ξέρουν να εργάζονται ομαδικά και στο οποίο το παρόν ήταν το τρίτο σενάριο που εφαρμόσα. Με βάση τα παραπάνω καταλαβαίνει κανείς ότι οι συνθήκες ήταν ιδανικές. Αυτό που θα ήθελα να επισημάνω όμως είναι ότι τα κείμενα που προτείνονται στο σενάριο είναι πολλά, δεν ξέρω κατά πόσο μαθητές μη εξοικειωμένοι με την ποίηση του Καβάφη θα μπορούσαν να τα προσεγγίσουν στο πλαίσιο των προτεινόμενων ωρών. Λόγω λοιπόν της πληθώρας των κειμένων και για να μην κουραστούν οι μαθητές επέλεξα να μην κάνω αναφορά στους *Βατράχους* (Όταν ο Ευριπίδης συνάντησε τον Αισχύλο), αλλά και στα αναστοχαστικά φύλλα εργασίας @2 (οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με το πρόγραμμα δημιουργίας κόμικ) και @3, το οποίο έγινε προφορικά την τελευταία διδακτική ώρα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δάλλας, Γ. 1984. *Ο Καβάφης και η δεύτερη σοφιστική*. Αθήνα: Στιγμή.

Πασχαλίδης, Γ. 2004 [2000] Κόμικς. Στο *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο... Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, επιμ. Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη & Ε. Χοντολίδου, 169-174. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.